

Сопільник Ростислав Любомирович
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри судоустрою, прокуратури та адвокатури
Львівський університет бізнесу та права
<https://orcid.org/0000-0001-9942-6682>

Єсімов Сергій Сергійович
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін,
Львівський державний університет внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-9327-0071>

Ковалів Мирослав Володимирович
кандидат юридичних наук, професор,
завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін
Львівський державний університет внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-9730-8401>

ФОРМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ В РОБОТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

JEL Classification: K 19
SECTION "LAW": Право.

Анотація. Режим законності не формується в силу природного збігу обставин. Створення та підтримання режиму законності всередині держави – це активна діяльність безлічі суб'єктів права, яка включає комплекс заходів і умов, що забезпечують суворе та неухильне дотримання законодавства всіма суб'єктами правовідносин (державними та місцевими органами, громадськими об'єднаннями, підприємствами, громадянами). У даний час в науковій і навчальній літературі немає єдиної точки зору щодо механізму забезпечення законності. *Метою статті* є дослідження форм адміністративно-правового забезпечення законності в роботі місцевого самоврядування.

Адміністративно-правові способи забезпечення законності застосовуються до всіх суб'єктів правовідносин, але при цьому необхідно враховувати характерні риси конкретного суб'єкта, особливо якщо мова йде про органи місцевого самоврядування. При аналізі повноважень (прав і обов'язків) органів і посадових осіб, які забезпечують законність в діяльності місцевих органів, необхідно враховувати, що органи місцевого самоврядування знаходяться поза системою (структурою) органів державної влади, через це контроль може здійснюватися тільки за переданими державними повноваженнями або за витрачанням коштів, отриманих з державного або місцевого бюджету. У всіх інших випадках може здійснюватися нагляд.

Ключові слова: режим законності, механізм забезпечення законності, дотримання законодавства, органи місцевого самоврядування, контроль, нагляд

Annotation. The regime of legality is not formed due to natural coincidence. Creating and maintaining the rule of law within the state is an active activity of many subjects of law, which includes a set of measures and conditions that ensure strict and strict compliance with the law by all subjects of legal relations (state and local authorities, public associations, enterprises, citizens).

The rule of law is not formed due to the natural coincidence of circumstances. Creation and maintenance of the rule of law within the state is an active activity of many entities, which includes a set of measures and conditions that ensure strict and strict compliance with the legislation by all legal entities (state and local authorities, public associations, enterprises, citizens) At present, scientific and educational literature does not have a single point of view regarding the mechanism of ensuring legality.

Administrative legal methods of ensuring lawfulness apply to all subjects of legal relationships, but it is necessary to take into account the characteristics of a particular subject, especially when it comes to local government. In the analysis of powers (rights and obligations) of bodies and officials that ensure the legitimacy of the activities of local authorities, it must be taken into account that local self-government bodies are outside the system (structure) of state authorities, therefore control can be carried out only under the transferred state authority or for spending money from the state or local budget. In all other cases, supervision may be carried out.

Controlling and supervising is to create and maintain a rule of law. Municipal legislation, having a local character, impinges on the administrative and legal methods of ensuring legality, therefore, the bodies conducting the inspection are guided not only by state but also by local legal acts, verifying that the activities of local self-government bodies are in accordance with the legal acts in force in a particular local the formation of.

The purpose of the article is to study the forms of administrative and legal provision of legality in the work of local self-government.

Keywords: regime of legality, mechanism of ensuring legality, observance of legislation, local self-government bodies, control, supervision

Вступ

Режим законності не формується в силу природного збігу обставин. Створення та підтримання режиму законності всередині держави – це активна діяльність безлічі суб'єктів права, яка включає комплекс заходів і умов, що забезпечують суворе та неухильне дотримання законодавства всіма суб'єктами правовідносин (державними та місцевими органами, громадськими об'єднаннями, підприємствами, громадянами). У даний час в науковій і навчальній літературі немає єдиної точки зору щодо механізму забезпечення законності. Значний внесок у вирішення методологічних, організаційних і правових аспектів проблеми забезпечення законності зробили вчені: В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, В. Т. Білоус, В. В. Богуцький, І. Л. Бородін, Р. А. Калюжний, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, О. М. Музичук, В. Л. Ортинський, О. І. Остапенко, В. П. Петков, О. П. Рябченко, М. Ф. Селівон, О. В. Серьогін, М. П. Стрельбицький, І. К. Туркевич, К. Ф. Шеремет, Х. П. Ярмачі, С. М. Яровий і ін. Утім, враховуючи динамічні зміни законодавства, ця сфера потребує постійного вивчення.

Мета статті

Тому *метою статті* є дослідження форм адміністративно-правового забезпечення законності в роботі місцевого самоврядування.

Результати дослідження

В юридичній літературі реальність забезпечення законності традиційно розглядається як результат впливу гарантій законності. Можемо зустріти поняття гарантії законності, захисту та забезпечення законності проте всі вони зводяться до думки про існування сукупності методів і засобів, основним завданням яких є створення режиму законності як всередині всієї країни, так і в окремому місцевому утворенні. За допомогою таких методів і засобів можна ефективно попереджати та виправляти порушення законності, а при необхідності притягнути винних до відповідальності. Незважаючи на розмаїття точок зору з даного питання, на рівні теорії права традиційним вважається думка про існування загальних передумов (умов) законності та спеціальних організаційно-правових або

юридичних засобів і методів забезпечення режиму законності на державному та місцевому рівні.

М. М. Юрченко та А. С. Мазуренко виділяють в якості загальних гарантій законності економічні (фінансово-матеріальні), політико-ідеологічні та духовно-культурні [1, с. 17]. Дані гарантії висловлюють внутрішню природу суспільства, природну необхідність, що вимагає законодавчого закріплення, і в більшій чи меншій мірі сприяють зміцненню законності, виступаючи в якості одного з методів державного впливу на поведінку людей. Однак в більшості випадків ці гарантії не діють автоматично, а впливають на дотримання законності в певних умовах за допомогою спеціальних засобів. В якості останніх виступають юридичні гарантії.

Виділяючи гарантії, одні автори детермінують в такій якості тільки правові (юридичні). Інші автори поряд з правовими (юридичними) включають організаційні (управлінські) гарантії [2, с. 55].

При відносній консолідації точок зору на механізм, що забезпечує законність, існує велика кількість дослідників, які виділяють тільки одну групу методів і засобів забезпечення законності. Ці вчені, як правило, займаються питаннями адміністративного права, розглядають способи забезпечення законності як активні дії, спрямовані на виявлення відхилень від вимог права та вжиття заходів реагування. До таких дій відносять нагляд і контроль. Інші автори поряд з цим додають контрольно-наглядову діяльність. Треті поряд з контролем, наглядом і контрольно-наглядовою діяльністю називають інші способи забезпечення законності – оскарження або моніторинг. Сукупність таких дій отримала назву «адміністративно-правові способи забезпечення законності».

Адміністративно-правові способи забезпечення законності представляють сукупність методів і засобів, спрямованих на забезпечення законності, метою яких є створення та підтримання режиму законності на державному та місцевому рівні. При цьому гарантії законності в цілому спрямовані на підтримання режиму законності.

Однак гарантії законності – це система умов і засобів, об'єктивно сформованих або спеціально зроблених для точного втілення вимог закону в життя, тобто гарантії законності, включають політичні, економічні, соціальні та юридичні умови і засоби підтримки законності. У той час адміністративні методи забезпечення законності представляють активну діяльність спеціально уповноважених органів, до компетенції яких входить перевірка фактичного виконання вимоги законодавства та вжиття заходів за підсумками перевірки (контролю або нагляду) до всіх суб'єктів правовідносин, в тому числі до місцевих органів [3, с. 21].

Адміністративно-правові способи забезпечення законності дозволяють створювати та підтримувати режим законності на державному і місцевому рівні. За допомогою контролю та нагляду органи управління створюють в державі правове середовище, що дозволяє всім учасникам правовідносин реалізувати суб'єктивні права та виконувати обов'язки. Коло учасників адміністративних правовідносин неоднорідний, серед них є суб'єкти, які володіють особливим статусом, це органи місцевого самоврядування. З одного боку, вони наділені всіма ознаками органів публічного управління, а з іншого – є засобом самоорганізації населення та не входять в систему органів державної влади. Тому вважаємо за доцільне досліджувати прояв і сутність адміністративно-правових способів забезпечення законності в діяльності органів місцевого самоврядування.

Найбільш поширеним і значущим в системі адміністративно-правових способів забезпечення законності є контроль. Він здійснюється всією системою органів управління в державі, яка має складну структурну будову, що охоплює важливі сфери життя суспільства. Треба враховувати, що система управління в державі має два рівні – центральний і місцевий.

Останній рівень відносно самостійний, що позначається на проведенні контролю роботи місцевих органів. У даний час контроль прийнято розглядати в двох аспектах: як управлінську функцію і як форму діяльності щодо забезпечення законності. Як необхідний елемент управлінського процесу контроль є діяльність, в ході якої відбувається прийняття та реалізація управлінських рішень. Без контролю неможливо успішно виконувати поставлені завдання, попереджати потенційні помилки та недоробки.

Говорячи про контроль як про функції державного управління, необхідно виділити інформаційно-коригувальну функцію контролю, що дозволяє бути одним із засобів отримання об'єктивної інформації каналами зворотного зв'язку. Особливість цієї функції в тому, що вона носить за-

гальний характер в масштабі державного управління, тобто є у всіх галузях і сферах, у тому числі охоплює виконавчо-розподільну діяльність, притаманну всім без винятку органам державного управління. Контроль як функція управління дозволяє стежити за відповідністю діяльності об'єктів контролю наміченим планом, способами та засобами реалізації плану, підвищувати виконавську дисципліну, запобігати небажаним наслідкам, оперативно реагуючи на виявлені правопорушення.

Системний контроль дозволяє визначити, як зрозумів виконавець мету та сутність доведених управлінських рішень, виявити готовність і здатність кадрів втілювати ці рішення в життя. Контроль є універсальною функцією, яка застосовується до будь-якої керованої системи, включаючи державні та місцеві органи. У діяльності органів місцевого самоврядування контроль як функція управління виконує ті ж завдання, що в системі органів державної влади, представляючи сукупність заходів зі спостереження та перевірки процесу функціонування підконтрольного суб'єкта з метою недопущення відхилення від заданих параметрів.

Розглядаючи контроль як форму діяльності щодо забезпечення законності, можна констатувати, що в науковій літературі сформувався солідарний підхід до цієї юридичної категорії. Більшість вчених-юристів відзначають, що контроль є активною діяльністю, що включає спостереження, аналіз, втручання в діяльність, регулювання (коригування) та відновлення, притягнення винних до відповідальності, аналіз причин і умов, що сприяли вчиненню правопорушень. М. В. Пухтинський виділяє три елементи контролю:

- перевірка фактичного виконання закону, нормативного або індивідуального приписи, коли перевіряється вся діяльність підконтрольних органів і їх особового складу. Особливістю контролю є те, що перевірка проводиться як з точки зору доцільності, так і з позиції законності дій і рішень підконтрольних суб'єктів;
- перевірка засобів та шляхів виконання закону та іншого правового припису, доручення, завдання. Оцінюються способи і методи, за допомогою яких досягнуто результату;
- оцінка контролюючим суб'єктом положення за підсумками контролю (перевірки) та застосування заходів щодо усунення виявлених недоліків, притягнення винних до відповідальності або заохочення [4, с. 69-70].

Виступаючи способом забезпечення законності, контроль дозволяє активно впливати на управління за допомогою обов'язкових для виконання вказівок контролюючих суб'єктів про способи, терміни ліквідації виявлених порушень законності, усунення обставин, що сприяють вчиненню порушень.

Відзначимо ряд характерних для контролю ознак, що визначають специфіку та відрізняють від інших форм забезпечення законності.

Однією з рис, властивих контролю, є відносини співвідпорядкованості або підвідомчості, в яких, як правило, знаходяться контролюючий орган (посадова особа) і підконтрольний суб'єкт. Характерною особливістю виступає об'єкт контролю, в якості якого розглядається законність і доцільність дії підконтрольного. Контролюючий може втручатися в адміністративно-господарську (поточну) діяльність підконтрольного. Закони (нормативні акти) у більшості випадків надають свободу вибору дій суб'єкту, при цьому не визначаючи конкретної моделі поведінки в кожному окремому випадку, що обумовлює необхідність контролю не тільки з точки зору законності, а й з позиції доцільності діяльності підконтрольних (підзвітних) суб'єктів.

Відмінною рисою контролю є владний характер, який проявляється: в можливості проведення перевірки органом контролю за своєю ініціативою без згоди підконтрольного; в наявності у контролюючого права вимагати від підконтрольного надання документів та пояснень, звіту щодо коштів і матеріальних цінностей, давати вказівки про способи та строки усунення виявлених недоліків в діяльності підконтрольного суб'єкта, а у контрольованого – обов'язки виконувати ці вимоги.

До особливостей контролю як способу забезпечення законності можна віднести положення, що за підсумками контролю органи, що його здійснюють, можуть застосовувати широкий спектр заходів реагування в залежності від результатів перевірки. Це можуть бути негативні заходи, притягнення винних до відповідальності та заходів заохочення. Можуть застосовуватися відновлювальні та контрольні-попереджувальні заходи.

Вище переліченими ознаками можна пояснити, чому контроль є найбільш дієвим способом забезпечення законності, роль і місце в системі функцій державного та місцевого управління.

Система органів місцевого самоврядування є однією з складно структурованих управлінських систем, в яких відбуваються управлінські процеси [5, с. 103]. Ефективна діяльність даної системи без постійного внутрішнього та зовнішнього контролю немислима. Контроль в повному обсязі здійснюється лише в системі органів місцевого самоврядування де перевіряють законність і ефективність вирішення питань місцевого значення.

Органи державної влади не можуть контролювати органи місцевого самоврядування, які займаються реалізацією питань місцевого значення, так як дані органи знаходяться поза системою органів державної влади, через це держава не може втручатися в оперативно-господарську діяльність і перевіряти доцільність роботи місцевих органів, давати обов'язкові для виконання вказівки. Поряд з виконанням завдань місцевого значення органи місцевого самоврядування можуть наділятися правом виконувати окремі (передані) державні повноваження, за реалізацією яких держава здійснює контроль в повному обсязі. Тому визначення контролюючого суб'єкта і обсяг повноважень будуть безпосередньо залежати не від співвідпорядкованості, як це відбувається в системі органів державної влади, а від групи повноважень, що будуть предметом контролю.

У системі органів місцевого самоврядування діють принципи і елементи контролю, що й в системі органів державної влади. Тому контроль, що проводиться органами місцевого самоврядування в межах місцевого утворення здійснюється в повному обсязі. Однак його необхідно відрізнити від такого виду контролю, як громадський контроль, який здійснюється не муніципальними органами, а різними громадськими структурами.

Водночас як органи державної влади можуть здійснювати контроль в повному обсязі тільки за здійсненням місцевими органами окремих (делегованих) державних повноважень і виділеними фінансовими ресурсами, органи місцевого самоврядування можуть здійснювати перевірки стану справ, проводити ревізії, збирати інформацію, державні органи можуть давати письмові приписи щодо усунення порушень.

Державні органи не мають права контролювати діяльність органів місцевого самоврядування, яка спрямована на вирішення місцевих питань, так як контроль здійснення цих повноважень можливий тільки при наявності співвідпорядкованості, в єдиній системі, а органи місцевого самоврядування та державні органи не є єдиною системою. З огляду на особливість такого конституційного положення органів місцевого самоврядування, держава використовує інші способи забезпечення законності, такі як нагляд.

Прийнято вважати, що «інститут контролю є одним з центральних в адміністративному праві», хоча є інший, не менш важливий адміністративно-правовий спосіб забезпечення законності – нагляд [6, с. 23].

Нагляд полягає в систематичному або постійному спостереженні спеціальними владними органами за діяльністю суб'єктів (осіб або організацій), які не перебувають у даних органів в підпорядкуванні, з метою виявлення відступу від законодавства. На відміну від контролю, наглядові державні органи не можуть оцінювати доцільність роботи піднаглядних суб'єктів, не можуть коригувати поведінку піднаглядних або давати вказівки, не можуть втручатися в оперативно-господарську діяльність.

Будучи методом забезпечення законності, нагляд включає два елементи: перевірку виконання законів та інших правових приписів, перевірку діяльності органів або посадових осіб на предмет відповідності вимогам закону; за підсумками нагляду приймаються спеціальні заходи, перелік яких суворо обумовлений законом, метою яких є відновлення порушеної законності.

Характерними рисами правової категорії «нагляд» виступають, по-перше, активна діяльність уповноважених органів; по-друге, спостереження (нагляд) тільки за законністю діяльності колективних та індивідуальних суб'єктів, перевірка дотримання і виконання законів і підзаконних актів; по-третє, перевірка діяльності суб'єктів, які не перебувають в підпорядкуванні у наглядового органу [7, с. 73].

У ході адміністративного нагляду перевіряється виконання не всього обсягу законодавства, а тільки спеціальних правил (дорожнього руху, пожежної безпеки, санітарно-епідеміологічних служб тощо).

Адміністративний нагляд здійснюється для виявлення та припинення правопорушення, попередження та відновлення встановленого порядку, притягнення винних до відповідальності, з метою забезпечення безпеки громадян, суспільства, держави, належної якості товарів і послуг. Водночас як основною метою інших видів нагляду є створення та підтримання режиму законності.

Адміністративний нагляд здійснюється спеціалізованими органами виконавчої влади в підвідомчій їм сфері: міністерствами, службами, агентствами, інспекціями. Необхідно відзначити, що відносно адміністративного нагляду склалася і інша точка зору. Окремі автори виділяють діяльність тільки МВС України [9, с. 8]. Діяльність інших інспекцій і служб вони відносять до контрольно-наглядової діяльності.

Контрольно-наглядова діяльність, на думку вчених, це діяльність державних інспекцій або служб, яка включає складові елементи контролю і нагляду. З нагляду в контрольно-наглядову діяльність входить перевірка підконтрольного на предмет відповідності діяльності законодавству. З контролю дана діяльність взяла застосування заходів реагування на виявлені правопорушення.

Ми вважаємо, що виділення контрольно-наглядової діяльності як самостійного способу забезпечення законності є дискусійним. Законодавство не використовує поняття «контрольно-наглядова діяльність». Нормативно-правові акти часто не роблять різниці між наглядом і контролем, ці терміни вживаються як тотожні, не звертає уваги на те, що це самостійні види діяльності. Деякі вчені відзначають цю особливість законодавства. За аналогією з законодавцем, ряд вчених в працях терміни «контроль» і «нагляд» вживають як ідентичні [10, с. 84]. За умови, що контрольно-наглядова діяльність об'єднала певні елементи нагляду та контролю, можемо віднести дану діяльність до однієї з форм контролю або нагляду. Тому до адміністративно-правового способу забезпечення законності відносимо різні види контролю і нагляду.

Контроль і нагляд є самостійними способами забезпечення законності в діяльності всіх суб'єктів правовідносин. Як вже зазначалося вище, дані адміністративно-правові способи забезпечення законності діють у всій системі (структурі) управління державою, органи місцевого самоврядування не є винятком. Однак, які саме способи можуть бути задіяні для встановлення та підтримки режиму законності всередині певного місцевого утворення, залежить від ситуації, що склалася, суб'єкта та предмета перевірки.

Проаналізувавши діяльність компетентних органів і посадових осіб, які забезпечують законність, можна виділити кілька груп повноважень даних суб'єктів. Перша група – це повноваження з виявлення правопорушень. При здійсненні контролю і нагляду органи, що перевіряють, мають право викликати посадових осіб для дачі пояснень (усних і письмових), запитувати та одержувати в установленому порядку необхідні матеріали; відвідувати організації, проводити огляд організацій, об'єктів, транспортних засобів при пред'явленні службового посвідчення і огляд громадян; вилучати речі та предмети, заборонених для перевезення та зберігання, здійснювати відбір проб та проводити необхідні розслідування, випробування, експертизи, аналізи і оцінки, наукові дослідження. Необхідно врахувати, що перелік даних заходів є практично необмеженим і залежить тільки від повноважень конкретного органу або посадової особи. Дані дії, як правило, мають універсальний характер, застосовуються до всіх суб'єктів правовідносин, в тому числі до органів місцевого самоврядування.

Друга група – це повноваження, спрямовані на попередження правопорушень і мінімізацію наслідків протиправних дій у діяльності органів і посадових осіб місцевого самоврядування. До даних повноважень можна віднести заходи припинення та профілактики, що спрямовані на недопущення порушення обов'язкових вимог законодавства. Органи, що перевіряють, можуть забороняти експлуатацію небезпечних об'єктів, вести моніторинг підконтрольних об'єктів, давати обов'язкові для виконання вказівки.

Третя група прав і обов'язків, якими наділені органи, що перевіряють, посадові особи, це повноваження з ліквідації наслідків протиправних дій. Компетентні органи примушують винну особу усунути наслідки правопорушень в судовому або добровільному порядку. Крім того, вони можуть самостійно ліквідувати негативні наслідки.

Четверта група – це повноваження щодо притягнення винних до відповідальності. Процедура притягнення до відповідальності врегульована кримінальним або адміністративним законодавством.

Як правило, повноваження контрольних органів розмежовуються законодавством. Одні органи та посадові особи готують матеріали справи, збирають докази, проводять опитування та виїмки, складають протоколи про адміністративні правопорушення та направляють документи уповноваженим посадовим особам на розгляд, інші – притягають винних осіб до відповідальності.

Права і обов'язки кожного конкретного суб'єкта, що забезпечує законність на місцевому рівні, залежать від повноважень, функцій, цілей і завдань, що ставляться перед ним, тому суб'єктний склад контрольних органів має суттєве значення. Ґрунтуючись на даній передумові, ряд вчених розглядають адміністративні методи забезпечення законності через правоохоронну діяльність уповноважених органів і посадових осіб.

На думку В. В. Середи, М. П. Гурковського, Ю. С. Назара, адміністративно-правові способи забезпечення законності – це спеціальна організаційно-правоохоронна діяльність державних органів і структурних підрозділів даних органів, що спрямована на забезпечення законності всередині держави [11, с. 21]. При цьому в правоохоронну діяльність багато вчених включають не тільки діяльність силових відомств, а суду, адвокатури, нотаріату, органів місцевого самоврядування та громадян.

Вивчення видів адміністративно-правових способів забезпечення законності та діяльності уповноважених органів дає можливість стверджувати, що ці способи є одним з різновидів юридичних (організаційно-правових) гарантій законності, поряд з економічними, політичними, соціальними, юридичними.

Гарантії законності та адміністративні методи забезпечення законності мають одну мету створення та підтримання режиму законності всередині держави і окремого органу місцевого самоврядування. Однак гарантії законності – це система умов і засобів, що об'єктивно склалася або спеціально створених для формування режиму законності, в той час як адміністративні методи забезпечення законності представляють активну діяльність уповноважених органів.

Виходячи з цього, ми можемо сказати, що адміністративні методи забезпечення законності є активною діяльністю уповноважених органів, яка спрямована на створення та підтримання режиму законності всередині держави і місцевих утворень, до якої відноситься контроль і нагляд. Уповноважені органи мають широкий арсенал методів і засобів створення та підтримки законності. Ці методи та засоби спрямовані на перевірку фактичного виконання вимог законодавства (виявлення правопорушень), вжиття заходів за підсумками перевірки (притягнення винних до відповідальності, попередження та ліквідація наслідків протиправної діяльності).

З урахуванням даних обставин можна зробити висновок, що адміністративно-правові способи забезпечення законності це регламентована правовими актами активна діяльність уповноважених органів зі створення та підтримання режиму законності на державному та місцевому рівні. До компетенції цих органів належить перевірка фактичного виконання вимог законодавства (законів та підзаконних актів) і прийняття адміністративних заходів за підсумками перевірки. До адміністративно-правового способу забезпечення законності можна віднести контроль і нагляд.

Висновки

Адміністративно-правові способи забезпечення законності застосовуються до всіх суб'єктів правовідносин, але при цьому необхідно враховувати характерні риси конкретного суб'єкта, особливо якщо мова йде про органи місцевого самоврядування. При аналізі повноважень (прав і обов'язків) органів і посадових осіб, які забезпечують законність в діяльності місцевих органів, необхідно враховувати, що органи місцевого самоврядування знаходяться поза системою (структурою) органів державної влади, через це контроль може здійснюватися тільки за переданими державними повноваженнями або за витрачанням коштів, отриманих з державного або місцевого бюджету. У всіх інших випадках може здійснюватися нагляд.

Основна мета проведення контролю та нагляду полягає в створенні та підтримці режиму законності. Муніципальне законодавство, маючи локальний характер, накладає відбиток на адміністративно-правові способи забезпечення законності, тому органи, що здійснюють перевірку, керуються не тільки державними, а й місцевими правовими актами, перевіряючи, наскільки діяль-

ність органів місцевого самоврядування відповідає правовим актам, чинним в певному місцевому утворенні. Розгляд складових елементів контролю та нагляду, повноважень органів, які їх здійснюють, дозволяє прийти до наступного висновку: адміністративно-правові способи забезпечення законності в діяльності місцевих органів це регламентована державними та місцевими правовими актами активна діяльність уповноважених органів щодо створення та підтримання режиму законності всередині певного місцевого утворення. До компетенції цих органів входить проведення контролю та нагляду, в ході яких перевіряється фактичне виконання вимог законодавства та вживаються заходи за підсумками перевірки.

Список використаних джерел

1. Юрченко М.М., Мазуренко А. С. Гарантії місцевого самоврядування: проблеми дефінітивного визначення та класифікації. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 1. С. 16-21.
2. Тимофеев С. П., Домуцей І. В. Теоретико-методологічні засади контролю органів місцевого самоврядування. *Наукові праці. Чорноморський. національний університет ім. Петра Могили*. 2017. Випуск 293. Том 305. С. 55-59.
3. Пашинський В. Й. *Поняття та структура адміністративно-правового забезпечення обопони держави. Адміністративне право і процес*. 2018. № 1(20). С. 20-29.
4. Пухтинський М. Становлення механізму адміністративного контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування відповідно до європейських стандартів. *Вісник АПСВТ*. 2018. № 1. С. 68-71.
5. Щебетун І. Системи місцевого самоврядування: доктринальні підходи до визначення поняття. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. № 4. С. 99-108.
6. Денисова А. В. Про співвідношення контролю та нагляду в чинному законодавстві: проблемні питання визначення. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2016. Випуск 41. Том 2. С. 22-25.
7. Денисова А. В. Про співвідношення контролю та нагляду в чинному законодавстві: проблемні питання визначення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2017. № 1. С. 72-74.
8. Центральні та місцеві органи виконавчої влади. *Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади*. URL. <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog> (дата звернення 20.02.2019)
9. *Адміністративна діяльність Національної поліції: навчальний посібник*. Дніпро : Дніпропетровський. державний університет внутрішніх справ, 2017. 248 с.
10. Манжула А. А. *Шляхи удосконалення нагляду та контролю у діяльності науково-дослідних установ в Україні. Актуальні проблеми юриспруденції*. 2018. № 5. С. 83-86.
11. Серета В. В., Гурковський М. П., Назар Ю. С. *Адміністративна діяльність поліції : підручник*. Львів, ЛьвДУВС, 2017. 776 с.